

“สิทธิเบิกค่าเล่าเรียนสำหรับบุตรที่เกิดก่อนรับราชการ”

นางสาวจิตาภา มุสิกธนเสฏฐ์ พนักงานคดีปกครองชำนาญการ
กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร
สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร เป็นเงินที่ทางราชการตอบแทนให้ข้าราชการ นอกเหนือจากเงินเดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาสำหรับบุตรของข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ และลูกจ้างประจำที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานราชการ ซึ่งพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการค่าเล่าเรียนบุตรว่า ทางราชการ จะให้สิทธิเบิกเฉพาะบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย ๓ ลำดับแรกที่มีอายุครบ ๓ ปี แต่ไม่เกิน ๒๕ ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ใน สถานศึกษาของทางราชการและสถานศึกษาของทางเอกชน แต่ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมของผู้อื่น ในกรณีที่ผู้ใดมีบุตรมากกว่า ๓ คน หากบุตรคนใดคนหนึ่ง ในจำนวน ๓ คน ที่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการ ศึกษาของบุตร ตาย กายพิการจนไม่สามารถเล่าเรียนได้ หรือเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถที่มีได้ศึกษา ในสถานศึกษาที่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ก่อนอายุครบ ๒๕ ปีบริบูรณ์ ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิรับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเพิ่มขึ้นเท่าจำนวนบุตรที่ตาย กายพิการ หรือเป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบนั้น โดยให้นับบุตรคนที่อยู่ลำดับถัดไปก่อน

คดีปกครองที่นำมาเล่าในฉบับนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรตาม พระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ๒ ประเด็น คือ (๑) “บุตร” ที่เกิดก่อนบรรจุเป็นข้าราชการ สามารถเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรได้หรือไม่ และ (๒) กรณีที่หน่วยงานต้นสังกัด ไม่อนุมัติให้เบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรกรณีข้าราชการนำบุตร ในลำดับอื่นมาใช้สิทธิแทนบุตรที่เกิดก่อนรับราชการดังกล่าว จะถือเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ?

คดีนี้ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อเฉพาะข้าราชการหรือลูกจ้างประจำ ซึ่งรับเงินเดือนหรือค่าจ้างจาก เงินงบประมาณ ใช้จ่ายหมวดเงินเดือนหรือค่าจ้างประจำของกระทรวง กรม หรือผู้ได้รับบำนาญปกติหรือผู้ได้รับ บำนาญพิเศษเหตุอุปพลภาพตามกฎหมายว่าด้วยบำนาญข้าราชการ และทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัดตาม ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเงินเบี้ยหวัดเท่านั้น แต่ก็สามารถนำมาใช้กับก้านัน ผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนตำแหน่ง และเงินอื่น ๆ ให้แก่ ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรก้านัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งข้อ ๑๒ กำหนดให้มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเกี่ยวกับการศึกษาของ บุตรโดยอนุโลมตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ เช่นเดียวกับข้าราชการ

ข้อเท็จจริงในคดีนี้สรุปได้ว่า ผู้ฟ้องคดีมีบุตร ๕ คน คนที่ ๑ เกิดก่อนที่ผู้ฟ้องคดีจะเข้ารับราชการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังจากจดทะเบียนหย่ากับภรรยาคนแรก บุตรคนนี้อยู่ในอำนาจปกครองของมารดา หลังจาก ผู้ฟ้องคดีเข้ารับราชการมีบุตรคนที่ ๒ และคนที่ ๓ เกิดกับภรรยาที่จดทะเบียนสมรสคนที่สอง และบุตรคนที่ ๔ และคน ที่ ๕ เกิดกับภรรยาที่จดทะเบียนสมรสคนที่สาม โดยบุตรคนที่สองถึงคนที่ห้าอยู่ในอำนาจปกครองของผู้ฟ้องคดี และ ผู้ฟ้องคดีได้ใช้สิทธิเบิกเงินสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับบุตรคนที่สองถึงคนที่สี่ตลอดมา และได้รับอนุมัติให้เบิกจ่ายตั้งแต่

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ต่อมาปี ๒๕๔๘ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (ผู้อำนวยการกองคลัง กรมบังคับคดี) มีคำสั่งไม่อนุมัติให้เบิกเนื่องจากการเบิกเกินสิทธิโดยนำบุตรคนที่ ๔ มาเบิก

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ตนมีบุตรคนที่หนึ่งก่อนที่จะเข้ารับราชการ และเมื่อรับราชการแล้วก็ได้ใช้สิทธิเบิกเงินสวัสดิการสำหรับบุตรคนที่หนึ่งแต่อย่างใด จึงต้องนำบุตรคนที่สี่มาเบิก จึงไม่เป็นการใช้สิทธิซ้ำซ้อนหรือเกินสิทธิแต่อย่างใด จึงอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (อธิบดีกรมบังคับคดี) แต่ผลการพิจารณาไม่เปลี่ยนแปลง

จึงนำคดีมาฟ้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ตามหนังสือกระทรวงการคลังด่วนมากที่ กค ๐๕๐๒/ว ๑๐๒ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๓๕ ได้ชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับการเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรว่า ข้าราชการมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการสำหรับบุตรจากทางราชการได้เพียงคนที่หนึ่งถึงคนที่สาม โดยนับเรียงลำดับบุตรคนที่หนึ่งถึงคนที่สามให้นับเรียงลำดับการเกิดก่อนหลังไม่ว่าจะบุตรที่เกิดจากการสมรสครั้งใดหรืออยู่ในอำนาจปกครองของตนหรือไม่

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ฟ้องคดีเริ่มรับราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงเป็นข้าราชการผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรตามมาตรา ๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ เฉพาะบุตรสามลำดับแรกที่มีอายุครบสามปีแต่ไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ทั้งนี้ ไม่ว่าเป็นบุตรที่เกิดจากการสมรสครั้งใด หรืออยู่ในอำนาจปกครองของตนหรือไม่ ตามมาตรา ๖ ประกอบมาตรา ๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว กล่าวคือ บุตรคนที่ ๑ คนที่ ๒ และคนที่ ๓

เมื่อไม่ปรากฏว่าบุตรคนหนึ่งคนใดในจำนวนสามคนดังกล่าวตาย ภายหลังการ จนไม่สามารถเล่าเรียนได้ หรือเป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถที่มีได้ศึกษา ในสถานศึกษาที่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร วิกจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ก่อนอายุครบยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ อันเป็นเหตุแห่งการได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเพิ่มตามมาตรา ๗ วรรคสาม แห่งพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสำหรับบุตรคนที่ ๔

สำหรับปัญหาว่า “บุตร” ที่เกิดก่อนบรรจุเป็นข้าราชการ สามารถเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรได้หรือไม่ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า สิทธิเบิกเงินสวัสดิการสำหรับบุตรเกิดขึ้นทันทีที่เข้ารับราชการ เมื่อบุตรคนที่หนึ่งเกิดแล้วในขณะที่ผู้ฟ้องคดีเข้ารับราชการ ผู้ฟ้องคดีจึงมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการสำหรับบุตรดังกล่าวได้ทันที การที่ผู้ฟ้องคดีมิได้ใช้สิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสำหรับบุตรคนที่หนึ่ง จึงเป็นเรื่องการไม่ใช้สิทธิของผู้ฟ้องคดีเอง

ดังนั้น คำสั่งไม่อนุมัติให้เบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรคนที่ ๔ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๖๒๖/๒๕๕๖)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีนี้เป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีในเรื่องของการใช้สิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมว่า วันที่มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการดังกล่าวคือวันที่เข้ารับราชการ ถึงแม้ผู้มีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดจะมีบุตรเกิดก่อนบรรจุเข้ารับราชการก็สามารถใช้สิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรได้ ดังนั้น การนับลำดับบุตรเพื่อใช้สิทธิจึงต้องนับเรียงลำดับการเกิดก่อนหลังและใช้สิทธิตามลำดับของบุตร เว้นแต่บุตรคนใดคนหนึ่งอยู่ในเงื่อนไขที่ไม่สามารถเบิกได้ตามที่กฎหมายกำหนดก็สามารถใช้สิทธิสำหรับบุตรในลำดับถัดไปได้ ประการสำคัญ “บุตร” ที่มีสิทธิจะต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นและไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมและบุตรซึ่งบิดามารดาได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น